

Om Erik Husfeldt og dansk thoraxkirurgis første dag

Professor emeritus Daniel Andersen

Det er ikke sædvanligt, at det giver mening at tale om tilblivelsen af et fag fra den ene dag til den anden, men for dansk thoraxkirurgi rummede en vinterdag i 1939 en så bemærkelsesværdig konstellation af personer og hændelser, at det kan anses for berettiget. Som det gælder for andre fødselsdage, har der også for thoraxkirurgien været en udvikling før og efter, men dagen vil stedse fremstå som særlig og mindeværdig.

I begyndelsen af det 20. århundrede udgjordes kirurgi i thorax overvejende af drænage af abscesser og empyemer. Ved sådanne tilstande var lungen gerne adhærent til thoraxvæggen, hvorved man undgik, at lungesammenfald og mediastinalforskydning gav anledning alvorlige respiratoriske og cirkulatoriske problemer. Det var jo en tid, hvor bedøvede patienter ikke var intuberede, og hvor de respirerede spontant, uden at man besad midler til at tage hensyn til den pleuroatmosfæriske trykdifferens.

I 1904 begyndte nogle tyske kirurger at foretage operationer i et undertrykskammer, men det var besværligt. I 1909 demonstrerede den danske fysiolog *Holger Møllgaard* (1885-1973) i Dansk Kirurgisk Selskab et sindrigt apparat til administration af anæstesi gennem en tætsluttende maske og under et let overtryk [1]. Det var imidlertid et kompliceret system, og på trods af at der var tale om en tidlig og original dansk indsats, blev det kun brugt få gange. Rigtig fremdrift i dansk thoraxkirurgi var der altså ikke.

I 1937 blev en usædvanligt begavet ung kirurg, *Erik Husfeldt* (1901-1984) (**Figur 1**), ansat som 1. reservekirurg på Odense Amts og Bys Sygehus, og i juli samme år foretog han - i overkirurgens ferie - en pulmonal lobektomi for bronkiektaser [2]. Det skete uden mulighed for løsning af trykproblemet, men efter forberedelse af patienten med præoperativ pneumothorax. Det gik fint, og endnu en lobektomi blev gennemført senere på året.

Lobektomi var tidligere blevet udført i Danmark, men næste skridt - pneumonektomi - måtte tages på ubetrådt grund herhjemme. *Husfeldt* ville gerne vove springet, men han må også have næret betæneligheder, for *Møllgaard* havde med autoritet fremhævet den risiko, en kirurg påførte sin patient ved at operere uden tilstrækkelig hensyntagen til trykdifferensen [1].

Udviklingen tog imidlertid pludselig fart, da *Husfeldts* tidligere chef, overkirurg på Finseninstitutet *Ole Chievitz* (1883-1946), i januar 1939 fik indlagt en 50-årig mand med en lungecancer, som skønnedes at være operabel. Han tilkaldte *Husfeldt*, som i mellemtiden var blevet ansat på Rigshospitalet. Tillige tilkaldtes den purunge direktør for handelsafdelingen i

Fig. 1. Frihedsgudinden til *Husfeldt*: »By, by Honey«. Professor, dr.med. *Mogens Andreassens* karikatur af den vidt berejste *Husfeldt*.

instrumentfirmaet *Simonsen & Weel*, *Ole Lippmann* (1916-2002), som *Husfeldt* tidligere havde mødt, og som netop fra USA havde hjembragt et *McKesson*-narkoseapparat, hvormed der kunne administreres et overtryk via en ansigtsmaske.

Dette hold - med *Husfeldt* som operatør, *Chievitz* som assistent og *Lippmann* som narkotiser - foretog den 11. februar 1939 den første danske pneumonektomi [3], udført med adækvat hensyntagen til trykdifferensen. Patienten kom godt over operationen, og vejen var fra denne dag åbnet for den udvikling af dansk lunge- og hjertekirurgi, som *Husfeldt* blev den dynamiske og myndige leder af.

Husfeldt virkede som professor ved Rigshospitalet fra 1943 til 1968. Han havde et betydeligt internationalt ry og blev i 1950'erne utallige gange udsendt af WHO som instruktør ved hospitaler i Asien og Afrika - en vægtig dansk videregivning af kundskab.

Det må tilføjes, at det mod og den perfektion, som operationsholdet fra 1939 havde udvist, også kom til at præge delta-gernes indsats under den tyske besættelse af Danmark i 1940-1945. Alle tre blev de medlemmer af Danmarks Frihedsråd.

Korrespondance: *Daniel Andersen*, Sprogøvej 19, 3. mf., DK-2000 Frederiksberg. E-mail: daniel.andersen@post.tele.dk

Litteratur

1. Møllgaard H. Fysiologisk Lungekirurgi. København: Gyldendal, 1915.
2. Husfeldt E. To lobectomier på fri pleura. Nord Med 1939;2:1254-60.
3. Husfeldt E. Et tilfælde af totalextirpation af v. lunge. Ugeskr Læger 1939; 101:1281-5.